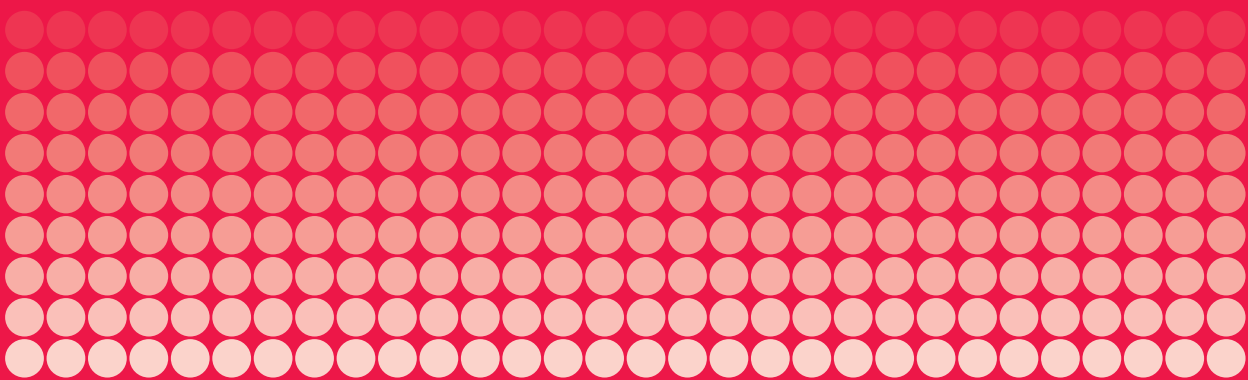

SIPRI YEARBOOK 2024

Armaments,
Disarmament and
International
Security

Sammanfattning på svenska

STOCKHOLM INTERNATIONAL PEACE RESEARCH INSTITUTE

Stockholms internationella fredsforskningsinstitut, SIPRI, grundades 1966 som ett oberoende forskningsinstitut med uppgift att studera väpnade konflikter samt nedrustning och rustningskontroll. SIPRI tillhandahåller fakta, analyser och rekommendationer, baserade på öppna källor, till beslutsfattare, forskare, media och den intresserade allmänheten.

SIPRI YEARBOOK

SIPRI:s årsbok presenterar fakta om världens militärutgifter, internationell vapenhandel (vilket inkluderar såväl vapenförsäljning som vapen givna som militärt stöd), vapenproduktion, kärnvapen, större väpnade konflikter och multilaterala fredsoperationer samt analyser av internationell säkerhet och strävanden att begränsa rustningen.

I detta häfte ges korta sammanfattningar av kapitlen i *SIPRI Yearbook 2024* samt några exempel på den information som finns i bokens bilagor.

INNEHÅLL

1. Inledning: Internationell stabilitet och mänsklig säkerhet 2023	1
Del I. Väpnade konflikter och konflikthantering 2023	
2. Trender i väpnade konflikter	2
3. Multilaterala fredsoperationer	4
4. Tematiska frågor inom väpnade konflikter	6
Del II. Militärutgifter och upprustning 2023	
5. Militärutgifter och vapenproduktion	8
6. Internationell vapenhandel	10
7. Världens kärnvapenarsenaler	12
Del III. Icke-spridning, rustningskontroll och nedrustning 2023	
8. Kärnvapenedrustning, nukleär rustningskontroll och icke-spridning	14
9. Kemiska, biologiska och hälsosäkerhetsshot	16
10. Konventionell rustningskontroll och reglering av inhumana vapen	17
11. Internationell styrning av artificiell intelligens, cyberrymden och yttre rymden	18
12. Dubbla användningsområden och vapenhandelskontroll	20
Bilagor	22

1. INLEDNING: INTERNATIONELL STABILITET OCH MÄNSKLIG SÄKERHET 2023

DAN SMITH, SIPRI:S DIREKTÖR

Den globala säkerheten har försämrats under de senaste tio åren och trenden fortsatte under 2023. Stora väpnade konflikter pågick i Gaza, Myanmar, Sudan och Ukraina. Militärutgifterna steg för nionde året i rad till den högsta nivån någonsin. Ekologiska störningar fortsatte och 2023 blev det varmaste året på åtminstone 174 år. Den internationella stabiliteten påverkades av allt intensivare motsättningar mellan stormakterna. Som ett resultat riskerar 60 års kärnvapenkontroll att avbrytas.

Världsordning och oordning

Den rådande världsordningen skapades till stor del efter andra världskriget under senare delen av 1940-talet när många av dagens FN-medlemmar var kolonier till ett fåtal europeiska makter på tillbakagång. Världen har förändrats och även om världsordningen har utvecklats under tiden karaktäriseras den av avsevärd kontinuitet. Tvister om världsordningens form beror på förhållandet mellan dess regler och normers legitimitet samt maktfördelning och maktutövande.

Världsordningen innehåller principer för att styra och begränsa väpnade konflikter. Deras effektivitet försvagas emellertid av splittring och rivalitet mellan ledande makter, liksom av struktur och djupgående orsaker i många av dagens konflikter samt agerandet från nyckelregeringar och deras ledare.

FN-systemet syftar till att erbjuda ett ramverk för den internationella ordningen. FN är en normbaserad organisation vilket gör att avsteg, som västs svar på Israels age-

rande i Gaza jämfört med det rationella fördömandet av Rysslands aggression mot Ukraina, blir ett problem. Internationella institutioners och internationell humanitär rätts effektivitet förlitar sig på en fullgod grad av samförstånd i normativa frågor och när det minskar, reduceras även institutionernas effektivitet.

Utveckling av en vana att samarbeta

Följderna av krisen i den internationella ordningen kommer inte att lösas enkelt eller snabbt. Klimatkrisen är ett område där behovet av samverkan är allmänt erkänt även om resultaten är skiftande. Den omfattande ekologiska krisen innebär lika många möjligheter till samarbete som larm om att problem inte åtgärdas. Risken för nya pandemier är en annan fråga som akut behöver gemensamma åtgärder, oavsett vilka andra frågor som splittrar huvudaktörerna. Handel och navigeringsfrihet är ytterligare frågor där de gemensamma intressena är djupgående. Det skulle kunna vara möjligt att utveckla en vana att samarbeta i alla dessa frågor. Genom att erkänna att samarbete är nyckelkomponenten för säkerhet är det möjligt att hitta en väg för utveckling av den internationella ordningen till att möta dagens utmaningar. ●

2. TRENDER I VÄPNADE KONFLIKTER

Trots att antalet länder där det pågick väpnade konflikter minskade från 55 under 2022 till 52 under 2023, beräknades antalet konfliktrelaterade dödsfall i världen öka från 153 100 under 2022 till 170 700 under 2023, det högsta antalet sedan 2019. Under 2023 betecknades fyra konflikter, en mer än under 2022, som större väpnade konflikter (dvs konflikter med 10 000 eller fler konfliktrelaterade dödsfall om året). Det var inbördeskrigen i Myanmar och Sudan, kriget mellan Israel och Hamas samt kriget mellan Ryssland och Ukraina. Antalet högintensiva väpnade konflikter (dvs konflikter med 1000–9999 konfliktrelaterade dödsfall), ökade också från 17 under 2022 till 20 under 2023.

Europa

Kriget mellan Ryssland och Ukraina pågick under hela 2023 till stora kostnader för båda sidor. Frontlinjen i östra och södra

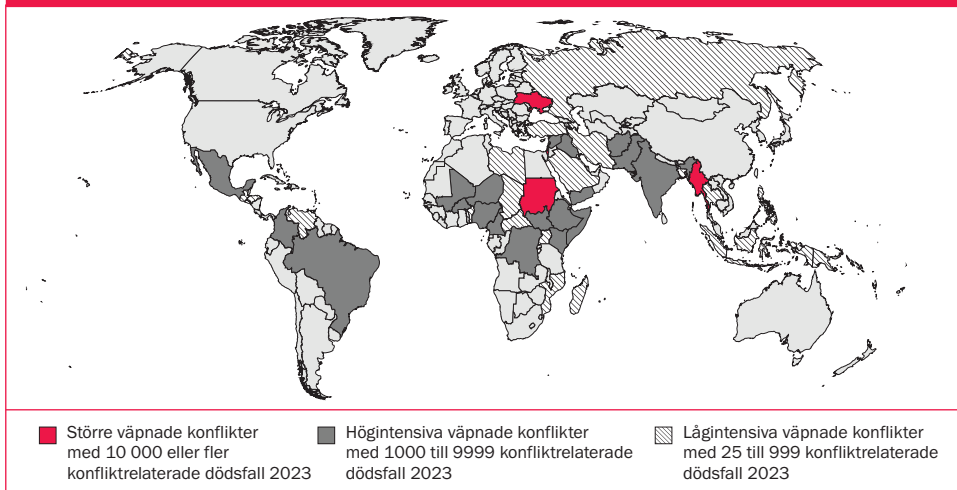
Ukraina hade vid slutet av året dock ändrats mycket lite. Ryska luftangrepp fortsatte och Ukraina började svara om än inte i samma omfattning. Båda sidor begärde och tog emot ammunition och vapen från sina allierade. Inga formella fredssamtal pågick mellan länderna under året och den anmärkningsvärda diplomatiska framgången från 2022, Spannmålsinitiativet för Svarta havet, löpte ut under 2023. Den Internationella brottmålsdomstolen agerade i mars genom att utfärda en arresteringsorder för den ryska presidenten Vladimir Putin och en annan rysk tjänsteman för deras roll i deportationen av ukrainska barn.

Som en kontrast till dödläget i Ukraina, säkrade Azerbajdzjan i september 2023 en betydande seger i den långvariga konflikten med Armenien om Nagorno-Karabach.

Mellanöstern och Nordafrika

Även innan den 7 oktober 2023 när Hamas attackerade Israel var Mellanöstern och

VÄPNADE KONFLIKTER EFTER BERÄKNAT ANTAL KONFLIKTRELATERADE DÖDSFALL 2023

Not: Gränserna på kartan innebär inte att de godkänns av SIPRI.

Nordafrika (MENA) mycket instabilt. Hög-intensiva väpnade konflikter fortsatte i Irak, Syrien och Jemen under hela året. Det totala antalet konfliktrelaterade dödsfall beräknades till 35 900 i MENA-området under 2023 och var mer än två gånger så högt som beräkningen för 2022 (16 900), men var ändå mindre än hälften av beräkningen för 2018 (75 400).

Israel svarade på händelserna den 7 oktober då över 1000 civila och mer än 350 israeliska soldater och poliser dödades samt 240 personer togs som gisslan, med att förklara krig för första gången sedan 1973. Vid slutet av året hade mer än 22 000 palestinier dödats i israeliska flyganfall eller markoperationer och internationella experter varnade för en ökande risk för svält. I december bad Sydafrika den Internationella domstolen i Haag ta upp anklagelsen om att Israel begår ett folkmord i Gaza.

Kriget ökade de redan stora spänningarna i MENA-området. Huthirebellerna i Jemen uttalade till exempel stöd för palestinerna och började attackera handelsfartyg i Röda havet, vilket föranledde västmakterna att skicka krigsfartyg till området för att ta itu med hoten.

Afrika söder om Sahara

Den region där flest väpnade konflikter pågick var fortsatt Afrika söder om Sahara. Många konflikter var dock lågintensiva med färre än 1000 konfliktrelaterade dödsfall och våldsnivån varierade kraftigt. I flera länder med högintensiva väpnade konflikter minskade de konfliktrelaterade dödsfallen, som till exempel Demokratiska republiken Kongo, Etiopien, Nigeria och Sydsudan. På andra håll sågs emellertid betydande ökning av konfliktrelaterade dödsfall, som till exempel Sudan (+537 procent jämfört med 2022), Burkina Faso

(+100 procent) och Somalia (+28 procent). Striderna som bröt ut i Sudan den 15 april 2023 mellan rivaliserande militära styrkor utlöste en humanitär kris och ledde till ett fullskaligt inbördeskrig. Regionala spänningar i Sahelområdet ökade genom en kupp i Niger och Malis beslut att utvisa FN:s fredsbevarande styrkor.

Amerika och Asien och Oceanien

Amerika är den enda region där ingen större väpnad konflikt pågick under perioden 2018–23. Två länder med det högsta antalet konfliktrelaterade dödsfall, Brasilien och Mexiko, upplevde till stor del våld i kriminella miljöer och inte politiskt våld under 2023. Kriminellt gängvåld ökade betydligt i Haiti under året.

Trots det pågående inbördeskriget i Myanmar mer än halverades det totala antalet konfliktrelaterade dödsfall i Asien och Oceanien mellan 2021 och 2023. Det beror delvis på en fortsatt minskning av konfliktrelaterade dödsfall i Afghanistan efter Talibanernas återkomst till makten 2021.

Fredsprocesser

Under 2023 fanns få tillfällen till fredsskapande. FN inledde året med försök att återuppliva en vapenvila i Jemen mellan Huthirebellerna och den jemenitiska regeringen och i slutet av 2023 lovade båda sidor att utveckla en färdplan för en ny vapenvila. I Etiopien arbetade regering och den Tigreanska folkets befrielsefront på att genomföra sin vapenvila från november 2022 med stöd av Afrikanska unionens övervakningsuppdrag. Samtidigt gjorde regeringen i Colombia vissa framsteg i ett fredsinitiativ med flera väpnade grupper. ●

3. MULTILATERALA FREDSDOPERATIONER

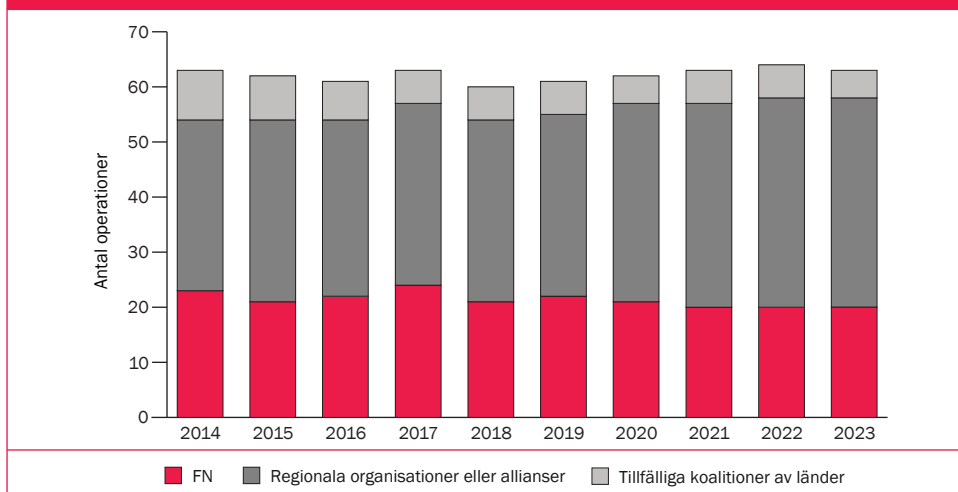
Under 2023 pågick 63 aktiva multilaterala fredsoperationer, en minskning med en operation jämfört med föregående år. Tre operationer inleddes under 2023: EU:s uppdrag i Armenien (EUMA), EU:s partnerskapsuppdrag i Moldavien (EUPM Moldova) och Southern African Development Community, SADC:s fredsbevarande uppdrag i Demokratiska republiken Kongo (SAMIDRC). Fyra operationer avslutades under 2023: FN:s multidimensionella integrerade stabiliseringsuppdrag i Mali (MINUSMA), FN:s specialuppdrag för att bistå Sudan med stöd vid övergången till demokrati (*UN Integrated Transition Assistance Mission in Sudan*, UNITAMS), Östafrikanska gemenskapens regionala styrka i Demokratiska republiken Kongo (EACRF-DRC) samt AU:s militära övervakningsuppdrag i Centralafrikanska republiken (MOUACA).

Antalet anställda i multilaterala fredsoperationer minskade med 13 procent

under året, från 114 984 i december 2022 till 100 568 i december 2023. Det var den största årliga minskningen och det lägsta antalet anställda under perioden 2014–23. Minskningen under 2023 berodde till största delen på neddragningar i Afrika söder om Sahara där flest fredsoperationer och anställda finns.

FN var fortsatt organisationen med flest multilaterala fredsoperationer och stod för omkring en tredjedel av alla operationer samt 67 procent för all anställd personal i december 2023. Flest fredsoperationer leddes emellertid av regionala organisationer och allianser, 38 multilaterala fredsoperationer under 2023, vilket var samma antal som under 2022. Tillfälliga koalitioner mellan länder genomförde fem multilaterala fredsoperationer under 2023, vilket var en färre än under 2022. Dessutom fanns under 2023 flera multilaterala operationer som syftade till att bidra till säkerhet och stabilitet men som SIPRI inte klassificerade som multilaterala fredsoperationer.

ANTALET MULTILATERALA FREDSDOPERATIONER, EFTER TYP AV LEDANDE ORGANISATION, 2014–23

ANTALET MULTILATERALA FREDSOPERATIONER OCH UTPLACERADE ANSTÄLLDA EFTER REGION OCH TYP AV ORGANISATION 2023

Ledande organisation	Amerika	Asien och Oceanien	Europa	Mellanöstern och Nordafrika	Afrika söder om Sahara	Världen
Operationer	3	3	19	14	24	63
Förenta nationerna	2	2	2	7	7	20
Regionala organisationer eller allianser	1	0	14	6	17	38
Tillfälliga koalitioner	0	1	3	1	0	5
Anställda	377	321	9 215	14 283	76 372	100 568
Förenta nationerna	357	311	1 016	12 433	53 526	67 643
Regionala organisationer eller allianser	20	..	7 059	684	22 846	30 609
Tillfälliga koalitioner	..	10	1 140	1 166	..	2 316

.. = inte tillämpligt.

Not: Antalet aktiva operationer gäller 2023, inklusive operationer avslutade under året. Personaldata är från 31 december 2023.

Under 2023 avled totalt 45 internationellt anställd personal och 15 lokalanställda när de deltog i en FN-ledd multilateral fredsoperation. Det var 41 färre dödsfall än under 2022 och det lägsta antalet dödsfall bland FN:s fredsbevarare under perioden 2014–23.

Fredsoperationernas skiftande natur

Tre trender knutna till multilaterala fredsoperationer fortsatte under 2023. För det första påverkades den politiska samsynen om hanteringen av väpnade konflikter fortsatt av omfattande geopolitiska motsättningar. Det har visat sig svårt för både FN:s säkerhetsråd och Afrikanska unionens freds- och säkerhetsråd att uppnå enighet om nya operationer eller om anpassningar av pågående operationer. För det andra fanns ett växande missnöje på nationell nivå med existerande fredsoperationer vilket orsakade diskussioner i världsländerna om deras effektivitet och betydelse. För det tredje har det under de

senaste åren förekommit ett skifte från FN-ledda operationer till ett ökat antal operationer ledda av regionala organisationer.

Trenderna pekar mot fyra förväntade framtida förändringar. För det första, leder polariseringen och bristen på samförstånd i FN:s säkerhetsråd och i regionala organ till passivitet i världssamfundet vad gäller konflikthantering. För det andra, verkar konflikthanteringen fragmentiseras genom den ökade användningen av privata militär- och säkerhetsföretag samt tillfälliga eller bilaterala operationer som ett alternativ till multilaterala fredsoperationer. För det tredje, tycks beslutsfattande för och genomförande av konflikthantering alltmer ske utanför institutionella ramverk. För det fjärde, tycks utvecklingen gå mot ytterligare militarisering av försöken att återställa och upprätthålla fred. Dessa förändringar har potential att på ett betydande sätt omforma de multilaterala fredsoperationernas natur. ●

4. TEMATISKA FRÅGOR INOM VÄPNADE KONFLIKTER

Väpnade konflikter är ofta komplexa då de involverar flera väpnade grupper samt stormakternas och regionala aktörers användning av proxystyrkor. Komplexiteten märktes under 2023 genom till exempel den roll Wagnergruppen och andra ryska privat militär- och säkerhetsföretag spelade i väpnade konflikter, osäker livsmedelsförsörjning både som konsekvens av och orsak till väpnade konflikt samt kopplingarna mellan klimatförändring, konflikt och osäkerhet i Jemen.

Wagnergruppen

Ett av de viktigaste inslagen i väpnade konflikter världen över under senare år har varit den snabba ökningen av privata militär- och säkerhetsföretag. Wagnergruppen, ett framträdande ryskt privat militär- och säkerhetsföretag med tydlig koppling till den ryska regeringen, genomgick dramatiska förändringar under 2023. Wagnergruppens framgångar på slagfältet i Ukraina under de första månaderna av året nåddes till stor del på stora mänskliga kostnader genom att ett stort antal rekryterade fångar skickades för att strida i de intensiva striderna vid frontlinjen. Den ryska regeringen formaliserade inblandningen av irreguljära och så kallade frivilliga förband i kriget i Ukraina genom att beordra deras införlivande i försvarsdepartementet. Däribland fanns de förband som kopplades till Wagnergruppen. Ledaren för Wagnergruppen, Jevgenij Prigozhin, vägrade lyda order och satte igång ett kortlivat väpnat uppror i juni. Det första väpnade upproret i Ryssland på 30 år.

Den 24 juni avancerade Wagnergruppens trupper och stridsvagnar in i Ryssland från slagfältet i Ukraina. En kolonn

gick mot staden Rostov vid Don och en annan tågade mot Moskva. Upproret avbröts snabbt efter att ett avtal slutits genom vilket Prigozhin och hans styrkor kunde förflytta sig till grannlandet Belarus. Inom två månader dödades Prigozhin emellertid vid en explosion i hans privata jetplan. Därefter har ryska staten mer öppet tagit kontrollen över Wagnergruppens paramilitära aktiviteter.

I ett försök att begränsa Wagnergruppens växande inflytande globalt stärkte EU, Storbritannien och USA sina ensidiga tvingande sanktioner mot gruppens nyckelpersoner och anknutna enheter under 2023.

Osäker livsmedelsförsörjning

Kopplingen mellan livsmedelsförsörjning, våldsamt konflikt och fred är en akut global angelägenhet. Tre konflikter påverkade särskilt den globala nivån i livsmedelsförsörjningen under 2023: kriget mellan Ryssland och Ukraina, inbördeskriget i Sudan samt kriget mellan Israel och Hamas.

Kriget i Ukraina ödelade fortsatt jordbruksproduktionen och påverkade världens livsmedelsförråd. Trots att Ryssland i juli 2023 drog sig ur 2022 års Spannmålsinitiativ för Svarta havet gjorde alternativa logistiknätverk och sjöfartskorridorer det möjligt för den ukrainska jordbruksexporten att vid slutet av 2023 nå nästan samma nivåer som före invasionen.

Sudan upplevde en kraftigt ökad livsmedelsbrist under 2023 driven av väpnad konflikt, ekonomisk nedgång och matpris-inflation samt en betydande minskning av biståndet. Dessutom påverkade flyktingar från inbördeskriget den osäkra livsmedelsförsörjningen i andra länder, som Sydsudan.

WAGNERGRUPPEN I AFRIKA

I början av 2023 placerade Wagnergruppen enligt uppgift tusentals anställda i Afrika. I utbyte mot militärt bistånd till regimerna i Centralafrikanska republiken och Mali som stred mot rebellgrupper och upprorsmän samt till krigsherrar och miliser inblandade i inbördeskrigen i Libyen och Sudan, säkrade Wagnergruppen tillgång till dyrbara naturresurser i dessa länder. Mot slutet av året hade emellertid Wagnergruppens stjärna i Afrika börjat dala. En ny "Africa Corps" (Afrikakåren) bildades tillsammans med andra privata militär- och säkerhetsföretag som verktyg för ryskt åtagande i Afrika och fick till uppgift att ta över och utföra några av Wagnergruppens operationer på kontinenten.

Kriget mellan Israel och Hamas orsakade en omfattande skada på livsmedelssystemen i ockuperade palestinska områden och en hotande svält i Gaza.

Medan den osäkra livsmedelsförsörjningen ökade globalt under 2023, minskade antalet människor som står inför osäker matförsörjning i Latinamerika, trots att situationen förvärrades under året i några länder i regionen, som Haiti. Den övergripande förbättringen av regionens livsmedelsförsörjning kan tillskrivas en positiv utveckling på arbetsmarknaden och effektiv social trygghetspolitik. Växande nivåer av våld i Latinamerika hotar emellertid hållbarheten i arbetet. Att förstärka livsmedelssystemen och göra dem mer jämlika och hållbara genom till exempel minskad miljöförstöring och åtgärder mot klimatförändring är ytterst viktigt för att bryta den skadliga kopplingen mellan osäkerhet i livsmedelsförsörjning och konflikt.

Klimat och säkerhet i Jemen

Den pågående klimatkrisen får konsekvenser för fred och säkerhet, särskilt i konfliktdrabbade länder och svaga stater, som till exempel Jemen. Inbördeskriget i Jemen har ökat den socioekonomiska sårbarheten för landets befolkning eftersom klimatförändringen har förvärrat risken för att torka och översvämningar stör central jordbruksproduktion. Den osäkra livsmedelsförsörjningen förvärrades under 2023, då omkring 17 miljoner människor, eller mer än 53 procent av befolkningen led av akut matosäkerhet. De socioekonomiska utmaningarna förvärrades av klimatförändringar. Väpnad konflikt har underminerat livsmedelssäkerhet och chansen till inkomst samt på ett oproportionerligt sätt påverkat kvinnor i Jemen.

Den långvariga väpnade konflikten var fortsatt den största drivkraften för folkmflyttning i Jemen under 2023, medan extrema väderhändelser ökade sårbarheten hos den fördrivna befolkningen. Klimatförändringar har förvärrat risken för konflikter om viktiga mark- och vattenresurser. Under 2023 fortsatte stridande parter att attackera vatteninfrastruktur och försökte kontrollera lokalbefolkningen i omstridda områden genom att ta kontroll över jordbruksmark, fiskeplatser och betesmarker. Många av konflikterna mellan byar om land- och vattenresurser, däribland mycket lönsamma bevattningsprojekt med grundvatten, involverade stammiliser.

Humanitära och fredsbyggande insatser kan bidra till att bygga klimattålighet om de är noggrant utformade och genomförs med lösningar som tar hänsyn till framtida klimatpåverkan och befolkningens sårbarhet för klimatförändringar. I Jemen kräver detta emellertid först vapenvila och politisk stabilitet. ●

5. MILITÄRUTGIFTER OCH VAPENPRODUKTION

Världens militärutgifter ökade 2023 för nionde året i rad och beräknas uppgå till över 2400 miljarder dollar, pådrivna av kriget mellan Ryssland och Ukraina och stora geopolitiska motsättningar. Trots den ständigt ökande efterfrågan av vapen och fortsatta försök att möta efterfrågan har vapenproducenter haft det svårt att öka produktionen.

Ökningen av de totala militärutgifterna på 6,8 procent under 2023 var den största ökningen sedan 2009 och drev upp världens beräknade utgifter till den högsta nivån registrerad av SIPRI. Som ett resultat steg den globala militära bördan, militärutgifternas del av den globala bruttonationalprodukten (BNP), till 2,3 procent. Regeringar runt om i världen använde i genomsnitt 6,9 procent av sina budgetar på militären, motsvarande 306 dollar per person. För första gången sedan 2009 ökade de beräknade militärutgifterna i alla fem geografiska områden. Utgifterna steg mest i afrikanska länder under 2023, 22 procent. Den minsta ökningen stod Amerika för, 2,2 procent.

USA hade fortsatt världens överlägset högsta militärutgifter. De amerikanska utgifterna på 916 miljarder dollar var mer än de sammanlagda utgifterna för de nio andra länderna med de 10 högsta utgifterna och 3,1 gånger högre än Kina med näst högsta militärutgifter. Trenden bland europeiska länder med ökande militärutgifter som svar på Rysslands fullskaliga invasion av Ukraina fick fäste under 2023, 39 av 43 länder i Europa ökade militärutgifterna. Ökningen på 16 procent i Europa totalt drevs på av 51 procents ökning i Ukraina och 24 procents ökning av utgifterna i Ryssland. Av de 28 europeiska medlemmarna i Nato ökade 10 länder sina utgifter för att nå eller överträffa utgiftsmålet på 2 procent av BNP under 2023, den högsta siffran sedan målet antogs 2014.

VÄRLDENS MILITÄRUTGIFTER 2023

Region	Utgifter (miljarder \$)	Förändring (%) 2022–23
<i>Afrika</i>	51,6	22
Nordafrika	28,5	38
Afrika söder om Sahara	23,1	8,9
<i>Amerika</i>	1 009	2,2
Centralamerika och Karibien	14,7	-0,4
Nordamerika	943	2,4
Sydamerika	50,7	-0,3
<i>Asien och Oceanien</i>	595	4,4
Centralasien	1,8	-5,3
Ostasien	411	6,2
Oceanien	35,5	-0,9
Sydasien	98,2	2,2
Sydostasien	47,8	-1,6
<i>Europa</i>	588	16
Central- och Västeuropa	407	10
Östeuropa	181	31
<i>Mellanöstern</i>	(200)	9,0
Världen totalt	2 443	6,8

() = osäker uppskattning.

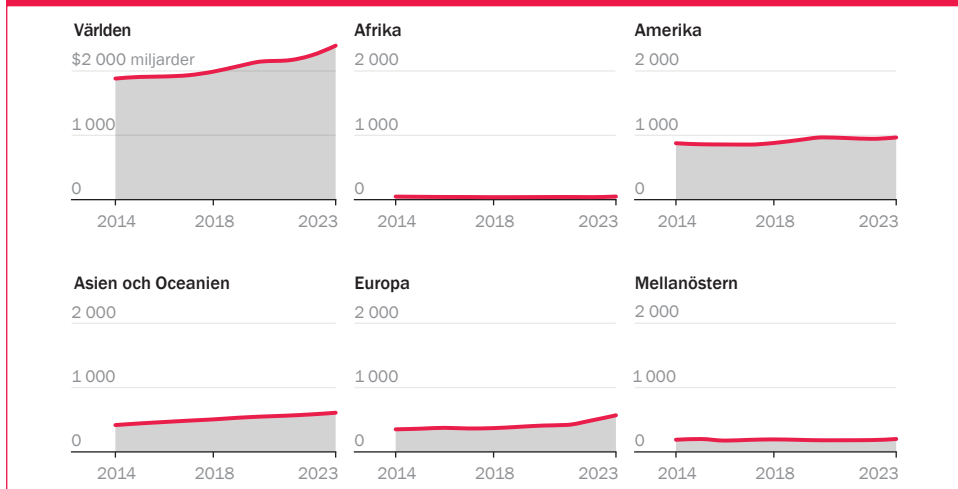
Not: Militärutgifterna är angivna i löpande priser och växelkurser i amerikanska dollar. Förändringar är angivna i reella termer baserade på fasta priser (2022), amerikanska dollar.

Militärutgifterna i Asien och Oceanien ökade för 34:e året i rad. Hälften av regionens totala utgifter stod Kina för som ökade sina utgifter med 6 procent och nådde 296 miljarder under 2023. Kinas utgifter påverkade beslut om militärutgifter i grannländerna och i regionen i stort. I Japan till exempel ökade utgifterna med 11 procent, den största ökningen från år till år sedan 1972.

De militära utgifterna i Mellanöstern beräknades öka med 9 procent under 2023, genom ökning i Saudiarabien, Israel och Turkiet, tre länder med de högsta utgifterna i regionen. Kriget mellan Israel och Hamas var till stor del orsaken till den 24-procentiga ökningen av Israels militärutgifter.

MILITÄRUTGIFTER EFTER REGION 2014–23

Not: Militärutgifter (fasta priser (2022), amerikanska dollar).

SIPRI Top 100

Den totala försäljningen från de 100 största vapenproducenterna och företagen med militära tjänster (SIPRI:s Topp 100-lista) minskade med 3,5 procent 2022, året med senast tillgängliga data och uppgick till 597 miljarder dollar. Minskningen berodde till stor del på en generell minskning av amerikanska och ryska företags vapenförsäljning. USA dominerade fortsatt listan genom 42 företag med en vapenförsäljning på totalt 302 miljarder dollar. Försäljningen var 1,9 procent högre än 2020 och trenden har varit uppåtående åtminstone sedan 2015. Tillväxten kom trots de fortsatta effekterna av pandemin, som avbrott i leveranskedjor, arbetskraftsbrist och brist på halvledare. På grund av bristen på tillgänglig data fanns bara två ryska företag med på Topp 100-listan för 2022. De hade en total vapenförsäljning på 20,8 miljarder dollar, vilket var 12 procent lägre än under 2021. Minskningen kan ha berott på försenad betalning för vapenleveranser och att företagen fokuserade på ombyggnad istället för nyproduktion.

Det rysk-ukrainska krigets påverkan på vapenproduktionen

Trots västländernas sanktioner och handelsrestriktioner har Ryssland kunnat importera komponenter, till exempel mikrochips, för att öka sin vapenproduktion för att möta en ökad efterfrågan. För komponenter som Ryssland inte indirekt kunde skaffa från väst förlitade man sig på kinesiska alternativ. För att möta krigskraven ingick Ukraina internationella samarbeten med europeiska och amerikanska företag.

Den övergripande obalansen mellan ökad efterfrågan på vapen och fallande vapenförsäljning för Topp 100-listans företag belyser den långa tidsfördröjningen mellan initial efterfrågan på vapen och den efterföljande ökningen av vapenföretagens produktion och leverans. Medan europeiska och amerikanska företag har brottats med att omvandla större efterfrågan till försäljning, verkar många företag i Asien och Mellanöstern, som till exempel företag i Sydkorea och Turkiet, ha löst dessa utmaningar. ●

6. INTERNATIONELL VAPENHANDEL

Volymen av de internationella överföringarna av större vapen för femårsperioden 2019–23 var 3,3 procent lägre än för perioden 2014–18, men 3,2 procent högre än för perioden 2009–13. Överföringarnas volym för dessa perioder var bland de högsta sedan kalla krigets slut, men ändå omkring 35 procent lägre än under kalla kriget då vapenöverföringarna nådde sina högsta nivåer.

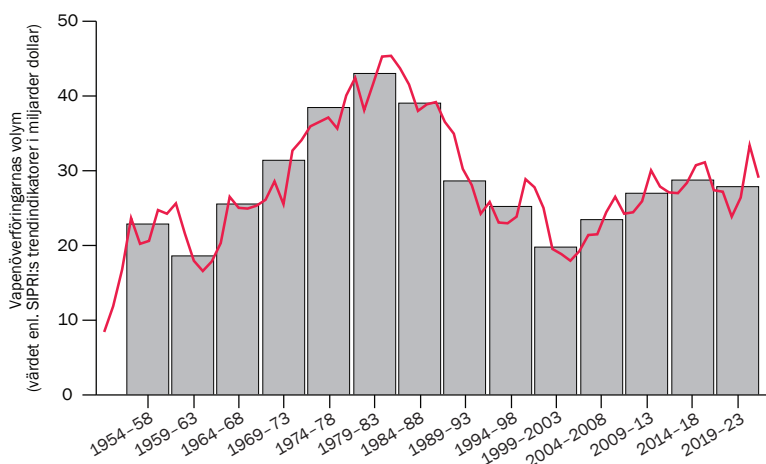
Länders vapenförvärv drivs till stor del på av våldsamma väpnade konflikter och politiska motsättningar och görs ofta från utländska leverantörer. Då motsättningarna och konflikterna ökar i de flesta regioner, särskilt i Europa, kommer efterfrågan på större vapen fortsätta eller öka och sannolikt att lösas genom internationella vapenöverföringar under de närmaste åren. Långdistansattackvapen, som avancerade stridsplan och robotar och mycket enklare och billigare beväpnade obemannade flygplan och robotar, stod fortsatt för en bety-

dande del av de totala överföringarna av större vapen.

Leverantörer av större vapen

SIPRI har under perioden 2019–23 identifierat 66 länder som leverantörer av större vapen, där de flesta är mindre exportörer. De 25 största leverantörerna stod för 98 procent av den totala exportvolymen och de fem största leverantörerna under perioden, USA, Frankrike, Ryssland, Kina och Tyskland stod för 75 procent av den totala exportvolymen. Under senare år har USA:s andel av den globala exporten ökat medan Rysslands andel har minskat. Under perioden 2019–23 var den amerikanska exporten 17 procent högre än under perioden 2014–18 och dess andel av världens totala export ökade från 34 till 42 procent. Rysslands vapenexport däremot minskade med 53 procent och andelen av världens totala export föll från 21 till 11 procent. Frankrikes export ökade med 47 procent mellan perioderna 2014–18 och 2019–23. Det resulterade i att Frankrike blev den näst

TRENDEN FÖR ÖVERFÖRINGARNA AV STÖRRE VAPEN 1954–2023

Not: Stapeldiagrammet visar volymen av vapenöverföringarnas medeltal för 5-årsperioder och linjediagrammet visar årlig total.

**DE STÖRSTA EXPORTÖRERNA
OCH IMPORTÖRERNA AV STÖRRE
VAPEN 2019–23**

Exportör	Globala andelar (%)	Importör	Globala andelar (%)
1 USA	42	1 Indien	9,8
2 Frankrike	11	2 Saudiarabien	8,4
3 Ryssland	11	3 Qatar	7,6
4 Kina	5,8	4 Ukraina	4,9
5 Tyskland	5,6	5 Pakistan	4,3
6 Italien	4,3	6 Japan	4,1
7 Storbritannien	3,7	7 Egypten	4,0
8 Spanien	2,7	8 Australien	3,7
9 Israel	2,4	9 Sydkorea	3,1
10 Sydkorea	2,0	10 Kina	2,9

största leverantören av större vapen under perioden 2019–23.

De framtida planer för leveranser av större vapen som är kända tyder starkt på att USA fortsatt kommer att vara den obestritt största vapenleverantören under de närmaste åren och att Frankrike kommer att befästa sin andra plats. De tyder också på att Rysslands vapenexport mycket väl kan minska ytterligare, medan några av nuvarande topp tio leverantörers export sannolikt kommer att förbli konstant eller öka.

Importörer av större vapen

SIPRI identifierade 170 länder som importörer av större konventionella vapen under 2019–23. De fem största vapenimportörerna var Indien, Saudiarabien, Qatar, Ukraina och Pakistan, vilka tillsammans stod för 35 procent av den totala vapenimporten. Den region som mottog den största volymen av vapenleveranser under 2019–23 var Asien och Oceanien, motsvarande 41 procent av totalen, följt av Mellanöstern med 30 procent. Därefter följde Europa med 21 procent, Amerika med 5,8 procent och Afrika med 4,3 procent. Mellan 2014–18 och 2019–23 ökade flödet av vapen till Europa med

**IMPORT AV STÖRRE
VAPEN EFTER REGION**

Mottagande region	Global andel (%), 2019–23	Förändring i importvolym (%) mellan 2014–18 och 2019–23
Afrika	4,3	-52
Amerika	5,7	-7,2
Asien och Oceanien	37	-12
Europa	21	94
Mellanöstern	30	-12

94 procent. Under samma period minskade flödet till Afrika med -52 procent, till Asien och Oceanien med -12 procent, till Mellanöstern med -12 procent samt till Amerika med -7,2 procent.

De flesta av de 170 importörerna är direkt inblandade i väpnade konflikter eller i motsättningar med andra länder där importerade större vapen spelar en stor roll. Många av leverantörerna är dessutom direkta deltagare i åtminstone några av konflikterna och motsättningarna, vilket delvis kan förklara varför de är villiga att leverera vapen, även om leveranserna kan förefalla vara i strid med deras antagna vapenexportpolicy. Det är också noterbart att för de flesta leverantörer är vapenexport endast en liten del av det finansiella värdet av den totala exporten.

Det finansiella värdet av vapenexporten

SIPRI:s data över vapenhandel representerar inte det finansiella värdet. Många vapenexporterande länder publicerar dock siffror över det finansiella värdet av sin vapenexport. Baserat på sådana siffror beräknar SIPRI det totala värdet av världens vapenhandel 2022 (senast tillgängliga data) till minst 138 miljarder dollar. Det totala värdet av vapenhandeln var mindre än 0,5 procent av det totala värdet av världens internationella handel 2022. ●

7. VÄRLDENS KÄRNVAPENARSENALER

Vid början av 2024 innehade nio länder (USA, Ryssland, Storbritannien, Frankrike, Kina, Indien, Pakistan, Nordkorea och Israel) omkring 12 121 kärnstrids- spetsar, av vilka 9585 beräknades finnas i militära lager redo för eventuell användning. Omkring 3904 av dessa beräknades vara utplacerade och operativa och omkring 2100 av dem hölls i högsta beredskap, vilket var 100 fler än föregående år.

Kärnvapenarsenaler

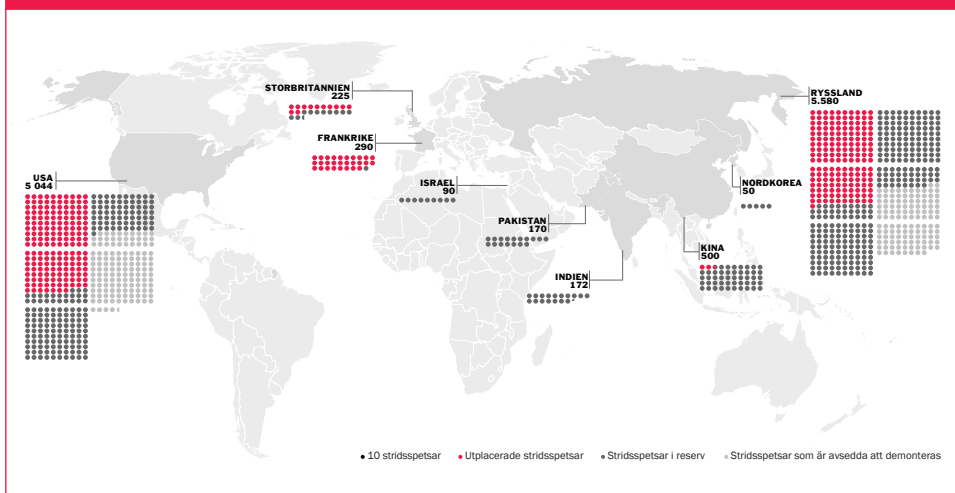
Det totala antalet kärnstrids spetsar i lager fortsätter att minska. Det beror emellertid enbart på att både Ryssland och USA demonterar gamla stridsspetsar. Globalt verkar minskningen av operativa stridsspetsar ha avstannat och antalet ökar igen. Samtidigt har både Ryssland och USA, som innehar nästan 90 procent av alla kärnvapen, omfattande program för att byta ut och modernisera sina kärn-

stridsspetsar, sina robot-, flygplans- och ubåtssystem med förmåga att bära kärnvapen samt sina nukleära produktions- anläggningar. Noterbart är att Ryssland 2023 hävdade att de placerat ut kärnvapen i Belarus.

Kina är mitt i en omfattande modernisering och utbyggnad av sin kärnvapenarsenal och kan ha placerat ut ett litet antal av sina stridsspetsar 2023. Dess lager av kärnstridsspetsar väntas öka under de närmaste tio åren och vissa prognoser tyder på att landet under perioden kommer att placera ut minst lika många interkontinentala ballistiska robotar (ICBMs) som antingen Ryssland eller USA. Kinas totala lager av kärnstridsspetsar väntas emellertid fortsatt vara mindre än i något av dessa länder.

Övriga kärnvapenstater antingen utvecklar eller placerar ut nya vapensystem, eller har deklarerat sin avsikt att göra så. Indien och Pakistan verkar också utöka storleken på sina kärnvapenlager, medan Storbritannien planerar öka sitt kärnvapenlager. Nordkorea prioriterar

VÄRLDENS KÄRNVAPENLAGER JANUARI 2024

Not: Gränserna på kartan innebär inte att de godkänns av SIPRI.

VÄRLDENS LAGER AV KLYVBART MATERIAL 2023

Råmaterialet till kärnvapen är klyvbart material, antingen höganrikat uran eller separerat plutonium. Kina, Frankrike, Pakistan, Ryssland, Storbritannien och USA har framställt både höganrikat uran och plutonium för sina kärnvapen. Indien och Israel har i huvudsak framställt plutonium. Nordkorea har framställt plutonium till kärnvapen, men tros även ha framställt höganrikat uran för kärnvapen. Alla länder med en civil kärnkraftsindustri har förmågan att framställa klyvbart material.

International Panel on Fissile Materials sammanställer information om världens lager av klyvbart material.

Världens lager (i ton), 2023

<i>Höganrikat uran</i>	1.245
Tillgängligt/ej tillgängligt för vapen	1.100
Inte direkt tillgängligt	
Oskyddat	135
Skyddat/övervakat	10
<i>Separerat plutonium</i>	555
Tillgängligt/ej tillgängligt för vapen	
Inte direkt tillgängligt för vapen	140
Oskyddat	260
Skyddat/övervakat	155

Not: Siffrorna är avrundade och går eventuellt inte ihop med totalen.

fortsatt sitt militära nukleära program som ett centralt element i den nationella säkerhetsstrategin och landet har eventuellt så många som 50 kärnstridsspetsar monterade och kan producera fler. Israel upprätthåller fortsatt sin långvariga politik med nukleär tvetydighet, vilket ger en betydande osäkerhet om antal och egenskaper hos dess kärnvapen.

Liten öppenhet

Tillgången till trovärdig information om tillståndet för kärnvapenstaternas arsenaler och kapaciteter varierar kraftigt. I vissa fall kan uppskattningarna

VÄRLDENS KÄRNVAPENLAGER JANUARI 2024

Land	Stridsspetsar i lager ^a		Totalt förråd ^c
	Utplacerade ^b	Totalt	
USA	1 770	3 708	5 044
Ryssland	1 710	4 380	5 580
Storbritannien	120	225	225
Frankrike	280	290	290
Kina	24	500	500
Indien	–	172	172
Pakistan	–	170	170
Nordkorea	–	50	50
Israel	–	90	90
Totalt	3 904	9 585	12 121

– = noll eller försumbart värde.

Noter: Alla beräkningar är ungefärliga. SIPRI reviderar sina data över världens kärnvapenarsenaler varje år baserat på ny information och uppdateringar. Länderna är ordnade efter datum för första kända kärnvapenprov. Det finns inget avgörande bevis i öppna källor att Israel har testat kärnvapen.

^a "Stridsspetsar i lager" betyder utplacerade stridsspetsar och stridsspetsar i centrala lager som kan placeras ut efter förberedelser.

^b "Utplacerade stridsspetsar" är de som är placerade på robotar eller finns på baser med operativa styrkor. Siffrorna för Ryssland och USA är inte nödvändigtvis antalet deklarerade i 2010 års Nya START-fördrag p g a fördragets beräkningsregler. Ryssland och USA publicerar inte längre siffror för sina strategiska kärnvapen begränsade av fördraget.

^c "Totalt förråd" betyder stridsspetsar i lager och reserv samt de stridsspetsar som är avsedda att demonteras.

baseras på mängden klyvbart material, plutonium och höganrikat uran som ett land tros ha producerat samt på observationer av robotstyrkor. ●

8. KÄRNVAPENNEDRUSTNING, NUKLEÄR RUSTNINGSKONTROLL OCH ICKE-SPRIDNING

Dynamiken runt nukleär nedrustning, rustningskontroll och icke-spridning blir alltmer komplicerad. Det finns för närvarande få tecken som tyder på att huvudaktörerna kan skilja frågorna om kärnvapen från det bredare geopolitiska sammanhanget och hejda de ökande nukleära riskerna.

Kriget i Ukraina hade fortsatt negativ påverkan på bilaterala och multilaterala åtaganden om nukleär rustningskontroll under 2023. Trots att Ryssland under året upprepade vikten av rustningskontrollavtal och åtaganden frånträdde de existerande avtal hänvisande till det strategiska sammanhanget, särskilt det amerikanska militära biståndet till Ukraina. Små positiva steg togs på andra håll, som diskussioner mellan Kina och USA. Totalt sett minskade emellertid kriget möjligheterna att bryta det långvariga dödläget inom den nukleära rustningskontrollen och att vända den oroad trenden med kärnvapenstater som utvecklar och placerar ut nya vapensystem.

Attacker på ukrainska kärnkraftsanläggningar

Rysslands fortsatta attacker på Ukrainas kritiska infrastruktur ökade utmaningarna för nukleär säkerhet och skyddsåtgärder under 2023. Attackerna orsakade frekventa störningar i det ukrainska elnätet och det innebar stora påfrestningar på ukrainska kärnkraftsanläggningar. Förstörandet av Kachovkadammen i juni hotade tillförseln av kylvatten i kärnkraftverket i Zaporizjzja och man tvingades till ett stopp. Internationella atomenergiorganet, IAEA, fanns kvar i Ukraina under hela 2023. Med utgångs-

punkt i de ”sju oundärliga pelarna för kärnsäkerhet” formulerade och började IAEA också tillämpa ”fem konkreta principer” som specifikt syftade till att skydda kärnkraftverket i Zaporizjzja.

Försämrade rysk-amerikanska strategiska relationer

De bilaterala relationerna vad gäller rustningskontroll mellan Ryssland och USA försämrades betydligt i februari 2023 när Ryssland avbröt sitt medlemskap i 2010 års Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START). Det följde på USA:s konstaterande i januari att Rysslands efterlevnad av vissa villkor i fördraget inte längre kunde verifieras, främst på grund av Rysslands vägran att tillåta att inspektioner på plats av sina kärnvapenrelaterade platser återupptogs. Försök att återuppta diplomatin avbröts, även gällande ett ramverk för vapenkontroll efter Nya START, på grund av den ryska oviljan att separera kärntekniska diskussioner från övriga frågor. I november drog Ryssland tillbaka sin ratificering av Fördraget om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBT), med hänvisning till ”en obalans” med USA som inte har ratificerat fördraget sedan det öppnades för signatur 1996. Ryssland bekräftade emellertid att man fortsatt är en undertecknare och ska delta i arbetet i Provstoppsavtalets genomförandeorganisation (CTBTO).

Iran och den gemensamma övergripande handlingsplanen

Utvecklingen i Ukraina och på andra ställen kastade också en skugga över de långvariga ansträngningarna att återuppliva den gemensamma övergripande handlingsplanen (JCPOA) om det iranska nukleära programmet. Irans leveranser av

DEN STRATEGISKA FÖRBINDELSEN MELLAN KINA OCH USA

I frånvaron av rustningskontrollframsteg mellan Ryssland och USA (länderna med de största innehaven av kärnvapen), visade Kina litet intresse i bilateral eller trilateral rustningskontroll. Den amerikanske utrikesministern Antony Blinkens besök i Peking i juni 2023 verkade emellertid öppna för dialog på flera områden och USA närde förhoppningen att det senare skulle inbegripa rustningskontroll. Senare under året kom de två länderna överens om att återuppta den militära kommunikationen och att förstärka dialogen och samarbetet på ett flertal säkerhetsområden, som rustningskontroll och icke-spridning.

drönare till Ryssland försämrade relationerna med väst ytterligare. Det ledde till att Frankrike, Tyskland och Storbritannien utvidgade sanktionerna mot Irans vapenexport som en del av sin nationella politik, även efter att FN:s vapenembargo mot landet upphört i oktober 2023. Ett informellt bilateralt avtal mellan Iran och USA i juni 2023 verkade till en början minska spänningarna och reducera risken för konflikt. Det bidrog till ett ökat samarbete mellan Iran och IAEA och att USA frigjorde iranska tillgångar. När kriget mellan Israel och Hamas inleddes i oktober upphävdes emellertid avtalet och med Iranstödda gruppers proxyattacker på amerikanska trupper i Irak och Syrien verkade alla diplomatiska ansträngningar mellan Iran och USA upphöra. Kriget undergrävde också försöken att få Israel att engagera sig i Konferensen om upprättandet av en zon fri från kärnvapen och andra massförstörelsevapen i Mellanöstern, vilket fortsatt är svårt på grund av Israels långvariga politik för nukleär tvetydighet.

Icke-spridningsavtalets översynskonferens

Den förkortade översynsperioden för 1968 års Icke-spridningsavtal inleddes i juli 2023 med en sammankomst för arbetsgruppen för att förstärka översynsprocessen och i augusti med den första sammankomsten för beredningskommittén inför 2026 års översynskonferens. Arbetsgruppen misslyckades att nå samförstånd då förslag om ökad öppenhet och ansvarsskyldighet för kärnvapenedrustning splittrade de kärnvapenfria länderna och de fem länder som Icke-spridningsavtalet erkänner som kärnvapenstater (Kina, Frankrike, Ryssland, Storbritannien och USA). I beredningskommittén däremot fördes flera av diskussionerna från tidigare översynskonferens vidare, som till exempel bristen på framsteg för kärnvapenedrustning och kriget mellan Ryssland och Ukraina. Några länders försök att i konferensrummet obstruera procedurerna bidrog ytterligare till osäkerheten i en redan laddad översynsperiod.

Fördrag om förbud mot kärnvapen

Det andra mötet för statsparterna till 2017 års Fördrag om förbud mot kärnvapen antog två dokument. Ett antal praktiska beslut och ett politiskt uttalande som betonade de ökade nukleära riskerna och fördömde nukleära delningsarrangemang. Mötet skapade också en ny konsultativ process för att mellan sammankomsterna adressera statsparternas säkerhetsproblem i ett försök att ”utmana säkerhetsvärldsbilden baserad på kärnvapenavskräckning”. Trots den positiva utvecklingen har ingen av kärnvapenstaterna ännu deltagit i fördragets process. ●

9. KEMISKA, BIOLOGISKA OCH HÄLSOSÄKERHETSHOT

Under 2023 karaktäriserades förhandlingarna i de viktigaste internationella organen för att förebygga kemisk och biologisk krigföring av blockering och desinformation från ett litet antal länder. Som kontrast kom några positiva resultat i arbetet med säkerhet för folkhälsan.

Kemisk vapenkontroll

Organisationen för förbud mot kemiska vapen (OPCW) fortsatte sina undersökningar om den påstådda användningen av kemiska vapen i Syrien under 2023 trots att försöken från ett fåtal aktörer att hindra och ifrågasätta utredningsgruppernas befogenheter och arbete fortsatte. Ingen av de 20 kvarvarande olösta frågorna från 2022 om Syriens deklARATION till OPCW kunde klargöras under 2023. Det kom även ytterligare anklagelser om illegala kemiska aktiviteter, som Rysslands användning av substanser för att kontrollera upplopp som en krigsmetod. Dessa anklagelser och splittringen kring utredningen om användningen av kemiska vapen i Syrien kommer sannolikt fortsatt påverka och försvåra OPCW:s arbete. Vid den femte översynskonferensen av 1993 års C-vapenkonvention kunde statsparterna inte nå samförstånd om ett substantiellt slutdokument. De gjorde ändå framsteg på flera områden, som justeringar av branschens verifiering, geografisk representation och försök att förebygga och motverka kemisk terrorism.

Ett historiskt steg togs när USA som enda kvarvarande land med anmänt innehav av kemiska vapen som inte destruerats fullgjorde sin återstående destruktion i juli 2023. Ett annat positivt steg togs när OPCW:s nya Centrum för kemi och teknik formellt invigdes i maj 2023. Trots den

rådande politiska polariseringen kommer OPCW fortsätta sina aktiviteter med verifiering och internationellt samarbete och bistånd.

Biologisk vapenkontroll

Rysslands anklagelser om att andra länder inte efterlever förbudet av biologiska vapen och dess missbruk av nedrustningsinstrument för sina egna desinformationsändamål fortsatte i alla relevanta forum under 2023. Rysslands uppförande riskerar att avsevärt urholka den internationella arkitekturen mot spridning och användning av biologiska vapen och avleda uppmärksamheten från arbetet med att stärka 1972 års B-vapenkonvention. Flera förslag om efterlevnad och verifiering, både gamla och nya, diskuterades ändå under 2023. Den nyinrättade arbetsgruppen för att stärka B-vapenkonventionen möttes tre gånger under året. Inga samlade slutsatser eller rekommendationer uppnåddes.

Hälsosäkerhet

En kombination av insatser nationellt och genom samverkan innebar att 2023 var ett rekordår för eliminering av smittsamma sjukdomar. De två kritiska situationerna för folkhälsan som inledde året, covid-19 och mpox, förklarades båda för avslutade. Ursprunget för covid-19-pandemin var fortsatt olöst, men förhandlingarna om ett nytt internationellt avtal för att stärka pandemiförebyggande, beredskap och insatser fortsatte. ●

10. KONVENTIONELL RUSTNINGSKONTROLL OCH REGLERING AV INHUMANA VAPEN

Det viktigaste multilaterala fördraget för att reglera inhumana vapen är 1981 års Konvention om särskilt inhumana konventionella vapen tillsammans med konventioner om antipersonella minor (truppminor) och klusterammunition. Ett litet antal länder som valt att behålla, utveckla och använda vapen som anses som inhumana har upprepade gånger stoppat framstegen för att stärka konventionens förvaltning. Andra kategorier av konventionella vapen som väcker humanitära farhågor hanteras av andra juridiska och politiska processer. Användandet av explosiva vapen med stor effekt i befolkade områden (EWIPA) har till exempel adresserats genom en politisk kunskapsgrupp som antogs 2022. Noterbart är att ett nytt globalt ramverk för hanteringen av konventionell ammunition (*Global Framework for Through-life Conventional Ammunition Management*) täppte till en brist på reglering inom detta område 2023.

Krigen i Gaza och Ukraina

Behovet för skydd av civila från EWIPA och andra inhumana vapen undergrävdes under 2023 av krigen i Gaza och Ukraina. Klara och oroande missbruk av explosiva vapen och andra brott mot internationell humanitär rätt begås i båda krigen. Parternas slutliga destruktion av alla lager av klusterammunition under 2008 års Konvention om klusterammunition överskuggades av ryska och ukrainska truppers omfattande användning av klusterammunition tillsammans med USA:s nya leveranser sådana vapen till Ukraina. Till stor del har ryska styrkor tillskrivits den dokumenterade användningen av truppminor i Ukraina,

SLUTET FÖR CFE-FÖRDRAGET

Det europeiska regionala konventionella vapenkontrollfördraget avslutades i praktiken 2023 när Ryssland lämnade 1990 års Fördrag om konventionella styrkor i Europa (CFE-fördraget). Vid slutet av 2023 hade 19 av de 29 återstående statsparterna meddelat sin avsikt att avbryta genomförandet av fördraget.

även om anklagelser om begränsad ukrainsk användning undersöktes under 2023.

Hamas attack på Israel den 7 oktober 2023 bröt mot åtskilliga krigslagar, medan Israels påföljande bombningar och beskjutning av Gaza verkade vara urskillningslös och oproportionerlig. Högt uppsatta FN-tjänstemän drog vid slutet av året slutsatsen att krigsbrott begåtts av båda sidor och en grupp FN-expert varnade för risken för ett folkmord i Gaza.

Åter fokus på vapenkontroll

Skyddet av civila kräver inte bara efterlevnad av grundläggande principer, utan också fastställandet av gränser för vilka typer av vapen och ammunition som kan användas i väpnade konflikter. Ändå är konventionellt beväpnade robotar och obemannade luftfarkoster till stor del oreglerade och utsikterna för framtida rustningskontrollavtal är fortsatt små.

Nya försök behövs för att bevara den multilaterala konventionella rustningskontrollens resultat och att sprida normer för att minska de mänskliga kostnaderna av vapnen. Detta kommer att kräva att länderna överger en alltför stor tonvikt på militariserade strategier för att nå fred och istället fokusera på rustningskontrollavtal som innefattar kärnprinciperna förtroende, solidaritet och allmängiltighet. ●

11. INTERNATIONELL STYRNING AV ARTIFICIELL INTELLIGENS, CYBERRYMDEN OCH YTTRE RYMDEN

Nya och oroande teknologier som artificiell intelligens (AI), syntetisk biologi och kvantteknologier har en betydande påverkan på säkerheten. Försök att införa internationella principer för ansvarsfull användning av dessa teknologier ökar, särskilt inom tre prioriterade teknologiområden: AI, cyberrymden och yttre rymden.

Artificiell intelligens

Det har varit ett viktigt år för den internationella styrningen av AI i åtminstone tre avseenden. För det första har en grupp av regeringsexperten för autonoma vapensystem under 1981 års Konvention om särskilt inhumana konventionella vapen antagit språk som kan utgöra grunden för en tvådelad reglering av autonoma vapensystem. Konventionen antog även ett mandat som kan markera en potentiell slutpunkt för diskussionerna om autonoma vapensystem inom ramen för konventionen om särskilt inhumana konventionella vapen. Samtidigt godkände staterna ett nytt diskussionsspår i Generalförsamlingens regi vilket skulle kunna tjäna som grund för en framtida tillfällig process för att komplettera eller ersätta konventionens process.

För det andra godkände staterna formellt nödvändigheten att vidga samtalen om AI:s risker utöver autonoma vapensystem för att täcka andra sätt genom vilka utveckling av AI kan innebära utmaningar för internationell fred och säkerhet. Förändringen avspeglades i det första mötet någonsin i Säkerhetsrådet om AI i juli 2023 samt bildandet av två nya diskussionsforum: Det internationella toppmötet om ansvarsfullt

TRE VIKTIGA INTERNATIONELLA AI-MÖTEN UNDER 2023

REAIM 2023: hölls vid World Forum i Haag, 15–16 februari 2023, med fokus på militär artificiell intelligens (AI).

FN:s Säkerhetsrådsdebatt om AI: hölls i New York, 18 juli 2023, Säkerhetsrådets första formella möte om AI någonsin som lyfte fram dubbelheten med risk och belöning som är inneboende i tekniken.

Toppmöte om AI-säkerhet: hölls i Bletchley Park i Storbritannien, 1–2 november 2023, med fokus på säker och ansvarsfull utveckling av AI-gränser globalt.

AI på det militära området (REAIM) och AI-säkerhetstoppmötet.

För det tredje nådde samtalen samtidigt djupare tekniska och högre politiska nivåer. Vid REAIM-mötet diskuterades till exempel regelbundet problemen med öppenhet, tolkningar och osaklighet i samband med användningen av AI-program baserade på maskininlärning. AI-säkerhetstoppmötet däremot ledde till omfattande diskussioner och insatser för testning och utvärdering av avancerade AI-system. Samtidigt samlade dessa diskussioner beslutsfattare på mycket högre politisk nivå än någonsin tidigare. FN:s generalsekreterare och flera statschefer engagerade sig personligen i frågan. AI var också en central fråga vid det bilaterala mötet mellan presidenterna från Kina och USA i november 2023.

Cyberrymden och den skadliga användningen av IKT

Informations- och kommunikationsteknik (IKT) spelade fortsatt en roll i länders och övriga aktörers utrikespolitik och militära aktiviteter under 2023. Cyberkapacitet användes ofta i förening med andra verktyg, mekanismer och aktiviteter. Cyberverksamhet användes 2023 i kriget i

Ukraina och Gaza. Aktiviteten koncentreras till distribuerade nätverksattacker (DDoS) och överbelastning av webbplatser tillsammans med desinformationskampanjer och påverkansoperationer. Ett annat inslag i cyberoperationerna 2023 var Rysslands attacker på Ukrainas allierade.

Det rådande geopolitiska klimatet begränsade fortsatt multilateralismens effektivitet i utvecklandet av ytterligare normer eller instrument för styrning av cyberrymden, men det fanns framsteg inom en del ramverk under 2023. FN:s förhandlingar om ett framtida cyberbrottsfördrag fortsatte trots oro om dess potentiellt negativa inverkan på mänskliga rättigheter. Afrikanska unionens konvention om cybersäkerhet och personuppgiftsskydd från 2014 (Malabokonventionen) trädde ikraft. EU:s institutioner utarbetade ett förslag till förordning om motståndskraft mot cyberattacker (*Cyber Resilience Act*). Internationella brottmålsdomstolen meddelade sin avsikt att överväga bevis om cybermissbruk. Det togs flera statliga och icke-statliga initiativ som fokuserar på specifika cyberhot. Det här lapptäcket för styrning av cyberrymden är troligen den bästa vägen för framsteg, men det är viktigt att införliva mekanismer för ansvarsskyldighet och öppenhet.

Rymdsäkerhet

Flera multilaterala initiativ för styrning av rymdsäkerhet följdes upp i FN-organ under 2023. FN:s nedrustningskommission för öppenhet och förtroendeskapande åtgärder i yttre rymden antog med konsensus en rapport med praktiska rekommendationer för deras genomförande. Det visade att samförstånd kan nås i mindre frågor trots det årtionden långa dödläget i multilaterala rymdsäkerhetsdiskussioner. Vid det sista sammanträdet 2023 för FN:s öppna arbets-

CYBERSPIONAGE

Utom väpnad konflikt skedde en förskjutning mot ökad användning av cyberkapaciteter för långsiktig underrättelseinsamling och bort från storskaliga eller engångsoperationer. En del mellanstora stater, som Iran och Nordkorea, ökade förfiningen av sina cyberspionagetekniker och operationer under 2023. Cyberbrott och användningen av programvara för övervakning påverkade fortsatt enskilda personer och organisationer runt om i världen.

grupp för minskade rymdhot (OEWG) kunde emellertid inte länderna nå ett samförstånd om en rapport. OEWG:s möten har dock lyft fram viktiga frågor för kommande diskussioner. Däribland säkerställandet av skyddet av civila, förhindrandet av antisatellitvapentester som skapar rymdskräp, reglering av icke-kinetiska attacker på rymdsystem, antagandet av åtgärder för informationsutbyte samt klargörande av rollerna för kommersiella aktörer vid konflikter som involverar rymdsystem. I november 2023 samlade FN en grupp regeringsexperter för diskussioner om ytterligare praktiska åtgärder för att förhindra en kapprustning i yttre rymden och Generalförsamlingen föreslog två nya OEWG-möten.

Genom införandet av flera FN-processer finns en risk för ytterligare polarisering och att diskussionsämnena när det gäller styrning av rymdsäkerheten överlappar varandra. Alla länder har dessutom inte samma resurser eller kapacitet att engagera sig i alla framtida multilaterala processer. Staterna behöver därför delta i god tro och försöka säkerställa komplementaritet och samverkan för att förhindra att den skadliga dynamiken som för närvarande påverkar rymdsäkerheten förvärras ytterligare. ●

12. DUBBLA ANVÄNDNINGSMRÅDEN OCH VAPENHANDELSKONTROLL

Globala, multilaterala och regionala försök att stärka kontrollen av handel med militära produkter och produkter med dubbla användningsområden av betydelse för konventionella, kemiska, biologiska och kärnvapen och deras leveranssystem fortsatte under 2023. Kriget mellan Ryssland och Ukraina påverkade emellertid fortsatt multilateralt samarbete inom exportkontroller. Västländerna utvidgade sina sanktioner och tillhörande vapenembargon mot Belarus och Ryssland. De intensifierade försöken att koordinera och stärka genomförandet av vapenembargona, som till exempel genom Handels- och teknikrådet mellan EU och USA och inrättandet av partnerskapet för exportverkställighet mellan fem länder (*Export Enforcement Five*) i juni.

Handelsrestriktioner kan också användas för att nå mer allmän uppsättning av utrikespolitiska och säkerhetsmålsättningar. Under 2023 antog Nederländerna och Japan nationella kontroller för överföringar av halvledare i nära samarbete med USA. Europeiska kommissionen publicerade ett utkast till en europeisk strategi för ekonomisk säkerhet innehållande en stark betoning på att anta nya och mer samordnade kontroller av överföringar av nya teknologier.

Vapenhandelsfördraget

Den nionde konferensen för statsparter till 2013 års Vapenhandelsfördrag som hölls i augusti 2023 fokuserade på industrins roll i en ansvarsfull internationell vapenhandel. Statsparterna diskuterade översynen av format och omfattning av fördragets möten och effektivt fördragsgenomförande. För-

FN OCH EU VAPENEMBARGON I KRAFT UNDER 2023

FN (14 embargon)

- Afghanistan (I-SG, Talibaner) • Centralafrikanska republiken Kongo (delvis; I-SG) • Demokratiska republiken Kongo (delvis; I-SG)
- Haiti (I-SG) • Iran (delvis) • Irak (I-SG)
- Islamiska staten (Daish), al-Qaida och individer och grupper associerade med dem
- Jemen (I-SG) • Libanon (I-SG) • Libyen (delvis; I-SG) • Nordkorea • Somalia (delvis; I-SG) • Sudan (Darfur) (delvis) • Sydsudan

EU (22 embargon)

Direkta tillämpningar av FN:s embargon (11):

- Afghanistan (I-SG, Taliban) • Centralafrikanska republiken Kongo (delvis; I-SG) • Demokratiska republiken Kongo (delvis; I-SG)
- Haiti (I-SG) • Irak (I-SG) • Islamiska staten (Daish), al-Qaida och individer och grupper associerade med dem
- Jemen (I-SG)
- Libanon (I-SG) • Libyen (delvis; I-SG)
- Nordkorea • Somalia (delvis; I-SG)

EU:s vapenembargon med andra villkor än FN:s motsvarigheter (3):

- Iran • Sudan
- Sydsudan

Embargon utan motsvarighet hos FN (8):

- Belarus • Egypten • Kina • Myanmar
- Ryssland • Syrien • Venezuela • Zimbabwe

I-SG = icke-statliga grupper; delvis = embargo som tillåter vapenöverföring till regeringar om vissa villkor uppfyllts.

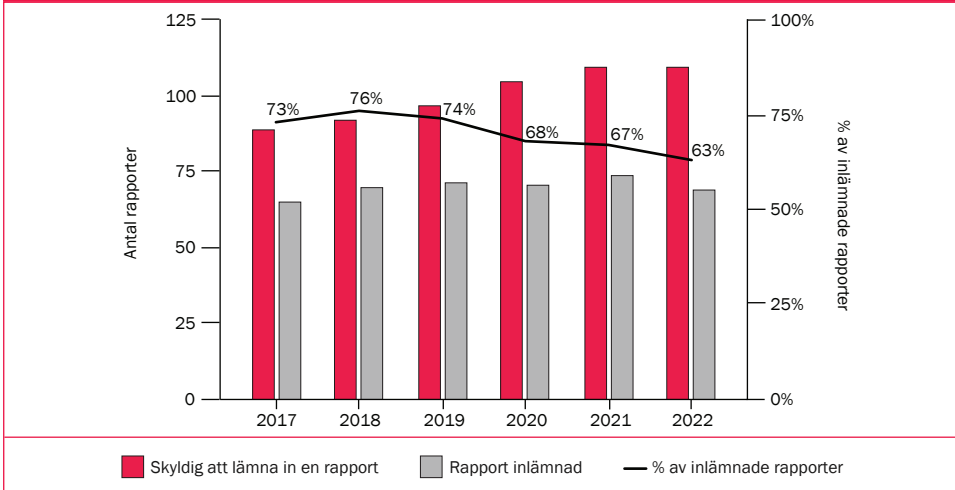
draget upplevde fortsatt finansiella utmaningar och minskad obligatorisk rapportering. Inga nya statsparter tillkom under 2023.

Multilaterala vapenembargon

Under 2023 fanns 14 FN-vapenembargon och 22 EU-embargon i kraft. Inga nya multilaterala vapenembargon infördes under 2023, även om FN-embargot mot Somalia återupptogs som ett vapenembargo som uteslutande gäller mot den väpnade gruppen Al-Shabab. Oenigheterna mellan, å ena

**STATSPARTER TILL VAPENHANDELSFÖRDRAGET
MED INLÄMNAD ELLER ÅRLIGA RAPPORTER 2017-22**

sidan Kina, Ryssland och flera afrikanska länder, och de andra permanenta medlemmarna i Säkerhetsrådet å andra sidan bestod. Dels om den allmänna användningen av sanktioner och dels om de särskilda sanktionerna av vapenanskaffning till regeringsstyrkor i Centralafrikanska republiken, Sydsudan och Sudan. Effektiviteten av FN:s vapenembargon sattes fortsatt på prov under 2023, med utbredda anklagelser om att Ryssland anskaffade vapen från Nordkorea och genom den bestående ineffektiviteten av embargot mot Libyen.

Exportkontrollregimer

Återverkningarna av kriget mellan Ryssland och Ukraina fortsätter påverka de fyra multilaterala exportkontrollregimerna, Australiengruppen om kemiska och biologiska vapen, Missilteknologikontrollregimen (MTCR), *Nuclear Supplier Group* (NSG) och Wassenaar-arrangemanget om exportkontroll av konventionella vapen och produkter och teknologier med dubbla användningsområden. De tre sistnämnda

regimerna, där Ryssland är deltagande statspart, hade fortsatt svårt att nå samförstånd i viktiga beslut, men kunde ändå göra stegvisa uppdateringar av kontrollistorna och föra de tekniska diskussionerna framåt.

EU:s exportkontroller

För att genomföra de fyra exportkontrollregimerna på sin inre marknad har EU upprättat ett gemensamt juridiskt ramverk för kontroll av export, förmedling, transitering och omlastning av produkter med dubbla användningsområden, mjukvara och teknik samt i viss utsträckning militärmateriel. Åtgärder för att genomföra 2021 års version av EU:s förordning om produkter med dubbla användningsområden, som utvecklandet av riktlinjer för genomförandet av kontroller av cyberövervakningsartiklar och rapportskyldigheter, pågick fortfarande under 2023. Europeiska utrikestjänsten och EU:s medlemsländer fortsatte arbetet med översynen av den gemensamma ståndpunkten om vapenexport och förväntas slutföra det under 2024. ●

Vapenkontroll- och nedrustningsfördrag och avtal i kraft 1 januari 2024

- 1925 Protokoll rörande förbud mot användande i krig av kvävande, giftiga eller liknande gaser och bakteriologiska stridsmedel (Genèveprotokollet)
- 1948 Konventionen om förebyggande och bestraffning av brottet folkmord (*genocide*)
- 1949 Genèvekonventionerna rörande skydd för offren i väpnade konflikter; och 1977 Protokoll I och II (till 1949 års Genèvekonventioner) rörande skydd för offren i internationella respektive icke-internationella väpnade konflikter
- 1959 Antarktisdördraget om förbud mot militarisering av Antarktis
- 1963 Fördrag om förbud mot kärnvapenprov i atmosfären, yttre rymden och under vatten (Partiella provstoppsavtalet)
- 1967 Fördrag om principer för staternas uppträdande vid utforskandet och utnyttjandet av yttre rymden, däri inbegripet månen och övriga himlakroppar (Yttre rymdfördraget)
- 1967 Tlatelolco-fördraget om en kärnvapenfri zon i Latinamerika och Karibien
- 1968 Fördrag om förhindrande av spridning av kärnvapen (Icke-spridningsfördraget)
- 1971 Fördrag om förbud mot placering av kärnvapen och andra massförstörelsevapen på havsbotten och i dennas underlag (Havsbottnfördraget)
- 1972 Konvention om förbud mot utveckling, framställning och lagring av bakteriologiska (biologiska) vapen och toxinvapen samt om deras förstöring (B-vapenkonventionen)
- 1974 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar
- 1976 Fördrag om begränsning av underjordiska kärnsprängningar för fredliga ändamål
- 1977 Konvention om förbud mot militär eller annan fientlig användning av miljöförändrande teknik
- 1980 Konvention om fysiskt skydd av kärnämne
- 1981 Konvention om förbud mot eller inskränkningar i användningen av vissa konventionella vapen som kan anses vara ytterst skadebringande eller ha urskillningslösa verkningar (Konventionen om särskilt inhumana konventionella vapen)
- 1985 Fördrag om en kärnvapenfri zon i södra Stillahavsområdet (Rarotonga-fördraget)
- 1990 Fördrag om konventionella styrkor i Europa (CFE-fördraget)
- 1992 Fördrag om observationsflygningar (det s.k. Open Skies-fördraget)
- 1993 Konvention om förbud mot utveckling, produktion, innehav och användning av kemiska vapen samt deras förstöring (C-vapenkonventionen)
- 1995 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Sydostasien (Bangkok-fördraget)
- 1996 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Afrika (Pelindaba-fördraget)
- 1996 Avtal om subregional rustningsbegränsning (Florens-avtalet; nu tillämpligt i Bosnien-Hercegovina, Kroatien, Montenegro och Serbien)
- 1997 Interamerikanska konventionen om olaglig tillverkning och handel med handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material
- 1997 Konvention om förbud mot användning, lagring, produktion och överföring av anti-personella minor (truppminor) samt om deras förstöring (Ottawakonventionen)
- 1999 Interamerikanska konventionen om öppenhet i anskaffning av konventionella vapen
- 2001 Protokollet för kontroll av skjutvapen, ammunition och relaterade material i regionen som omfattar Southern African Development Community (SADC)
- 2004 Nairobi-protokollet för förebyggande, kontroll och minskning av handeldvapen och lätta vapen i regionen Stora sjöarna och på Afrikas horn
- 2006 ECOWAS-konventionen om handeldvapen, ammunition, sprängämnen och andra liknande material

- 2006 Fördrag om en kärnvapenfri zon i Centralasien (Semipalatinsk-fördraget)
- 2008 Konventionen om klusterammunition
- 2010 Fördrag om åtgärder för vidare nedskärningar och begränsningar av strategiska offensiva vapen (Nya START)
- 2010 Centralafrikanska konventionen om kontroll av handeldvapen och lätta vapen och ammunition och alla komponenter som kan användas för att tillverka, reparera eller montera dessa vapen (Kinshasakonventionen)
- 2011 2011 års Wien-dokument om förtroende- och säkerhetsskapande åtgärder
- 2013 Vapenhandelsavtalet (ATT-avtalet)
- 2017 Fördrag om förbud mot kärnvapen

Fördrag och avtal som ännu ej trätt i kraft den 1 januari 2024

- 1996 Fördrag om fullständigt förbud mot kärnsprängningar (CTBT)
- 1999 Avtalet om anpassning av 1990 års CFE-fördrag

Organisationer för säkerhetssamarbete

Efter militärkupper uteslöts Gabon och Niger ur Afrikanska unionen under 2023. Niger uteslöts även ur ECOWAS. Syrien återupptogs i Arabförbundet efter utslutningen 2011 och Finland anslöt sig till Nato. ●

KRONOLOGI 2023 (UTVALDA HÄNDELSER)

- 8 jan. Kina lättar på reserestriktionerna och öppnar sina gränser igen efter nästan tre års Covid-relaterad isolering.
- 21 feb. Ryssland avbryter sitt deltagande i Nya START.
- 17 mars Internationella brottmålsdomstolen utfärdar en arresteringsorder för den ryska presidenten Vladimir Putin.
- 15 april Strider utbryter i Sudan mellan två rivaliserande militära generallers styrkor.
- 29 maj Dussintals fredsbevarare från Natos KFOR-styrka och mer än 50 serber skadas i sammandrabbningar i norra Kosovo.
- 24 juni Wagnergruppens ledare Jevgenij Prigozhin går i spetsen för ett uppror i Ryssland och avancerar till inom 200 kilometer från Moskva.
- 7 juli USA börjar överföra en ospecificerad mängd av sin lagrade klusterammunition till Ukraina.
- 24 aug. När BRICS-gruppen av tillväxtekonomier höll ett möte i Sydafrika bjöds sex nya länder in att vara med.
- 19–20 sep. Azerbajdzjan och separatister i Karabach enas om vapenvila efter 24 timmars militär offensiv mot etniska armeniska styrkor i Nagorno-Karabach.
- 7 okt. Hamas inleder en stor luft- och markattack mot Israel från Gaza.
- 30 nov.–13 dec. COP28 lanserar Fonden för klimatskador på 400 miljarder dollar för att stödja utsatta länder.
- 20 dec. Hälsoministeriet i Gaza säger att dödssiffran har nått nästan 20 000 i kriget mellan Israel och Hamas.

SIPRI:S DATABASER

SIPRI Military Expenditure Database

I databasen finns enhetliga tidsserier för militärutgifterna sedan 1949. De möjliggör jämförelse av ländernas militärutgifter i lokal valuta i löpande priser, i amerikanska dollar i löpande priser och i fasta priser och växelkurser samt som andel av bruttonationalprodukten.

SIPRI Arms Industry Database

Databasen innehåller årliga siffror över intäkter totalt, och intäkter från vapenförsäljning och militära tjänster för de 100 företag i världen med störst vapenförsäljning sedan 2002. Från 2015 är kinesiska företag inkluderade.

SIPRI Arms Transfers Database

Denna databas visar alla internationella vapenöverföringar av större konventionella vapen sedan 1950. Databasen är den mest omfattande allmänt tillgängliga källan för internationella vapenöverföringar.

SIPRI Arms Embargoes Database

Databasen innehåller information om alla vapenembargon som införts av en internationell organisation, som EU eller FN, eller av en grupp av länder. Alla embargon som är i kraft, eller varit i kraft sedan 1998 ingår.

SIPRI National Reports Database

Innehåller länkar till alla offentligt tillgängliga nationella rapporter över vapenexport och uppdateras ständigt med nya länkar.

SIPRI Multilateral Peace Operations Database

Databasen innehåller information om alla fredsuppdrag sedan 2000, både FN-ledda och andra. I de samlade uppgifterna ingår plats, datum för utplacering och tidsram för uppdragets längd, mandat, deltagande länder, antal personer som deltar i uppdraget, kostnader och antalet dödsfall.

Databaserna är tillgängliga via SIPRI:s hemsida. ●

BESTÄLLNINGSGENOMGÅNG FÖR SIPRI YEARBOOK 2024

SIPRI Yearbook 2024: Armaments, Disarmament and International Security

Publiceras tryckt och online av Oxford University Press

ISBN 978-0-19-893057-0

Mer information finns tillgänglig på www.sipriyearbook.org

**STOCKHOLM INTERNATIONAL
PEACE RESEARCH INSTITUTE**

Signalistgatan 9
SE-169 72 Solna, Sweden
Telephone: +46 8 655 97 00
Email: sipri@sipri.org
Internet: www.sipri.org

SIPRI YEARBOOK 2024

Armaments, Disarmament and International Security

SIPRI:s årsbok anses vara en vederhäftig och oberoende källa till data och analys av rustning, nedrustning och internationell säkerhet. Den presenterar en överblick över utvecklingen inom internationell säkerhet, vapen och teknologi, militärutgifter, vapenhandel och vapenproduktion, väpnade konflikter och konflikthantering tillsammans med försök att kontrollera konventionella vapen, kärnvapen samt kemiska och biologiska vapen.

Detta häfte sammanfattar kapitlen i den 55:e upplagan av SIPRI:s årsbok och innehåller redogörelser för utvecklingen under 2023 inom

- *Väpnade konflikter och konflikthantering*, en överblick över globala och regionala trender för väpnade konflikter, fredsprocesser och fredsoperationer samt tematiska avdelningar om ryska privata militära och säkerhetsföretags roll, osäker livsmedelsförsörjning och klimatrelaterade freds- och säkerhetsrisker i Jemen
- *Militärutgifter, internationella vapenöverföringar och utvecklingen för vapenproduktionen*, inklusive följderna av det rysk-ukrainska kriget och geopolitiska spänningar
- *Världens kärnvapenarsenaler*, med en översikt av de nio kärnvapenstaterna och deras nukleära moderniseringsprogram
- *Kärnvapenbegränsning*, med utvecklingen av dialogerna mellan Kina, Ryssland och USA, multilaterala fördrag och svaret på Irans kärnprogram samt attackerna mot ukrainska kärnkraftverk
- *Kemiska och biologiska säkerhetsshot samt hälsosäkerhetsshot*, med bland annat utredningen om den påstådda användningen av kemiska och biologiska vapen och utvecklingen av de internationella juridiska dokumenten mot kemisk och biologiska krigföring
- *Konventionell rustningskontroll och reglering av inhumana vapen*, med fokus på användningen av explosiva vapen i kriget mellan Ryssland och Ukraina och Israel och Hamas samt följderna av spridningen av robotar och CFE-fördragets kollaps
- *Internationell styrning av artificiell intelligens, cyberrymden och rymdsäkerhet*, med fokus på autonoma vapensystem
- *Produkter med dubbla användningsområden och vapenhandelskontroll*, med presentationer av utvecklingen för Vapenhandelsavtalet, multilaterala vapenembargon och exportkontrollregimer samt EU:s juridiska ramverk för exportkontroll

Årsboken innehåller också bilagor med fördrag och avtal om rustningsbegränsningar och nedrustning, beskrivningar av de viktigaste organisationerna för säkerhetssamarbete samt en kronologi över det gångna årets händelser inom SIPRI:s forskningsområden.